

Cynulliad National
Cenedlaethol Assembly for
Cymru Wales

Y Pwyllgor Is-ddeddfwriaeth

Pa mor briodol yw darpariaethau is-ddeddfwriaeth yn y Mesur Arfaethedig ynghylch Codi Ffioedd am Wasanaethau Gofal Cymdeithasol (Cymru)

1. Rheolau Sefydlog

1.1 Mae'r Pwyllgor yn meddu ar y pwerau canlynol o dan y Rheolau Sefydlog:

- Mae Rheol Sefydlog 15.6 (ii) yn datgan y caiff y Pwyllgor Is-ddeddfwriaeth ystyried a chyflwyno adroddiadau ar 'pa mor briodol yw darpariaethau mewn Mesurau Cynulliad arfaethedig ... sy'n rhoi pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth i Weinidogion Cymru.'
- Er nad yw'n rhan o gylch gwaith y Pwyllgor i roi sylwadau ar rinweddau'r cynnig y bwriedir i'r Mesur arfaethedig ei weithredu, mae Rheol Sefydlog 15.6(v) yn datgan y caiff y Pwyllgor ystyried a chyflwyno adroddiad ar 'unrhyw fater deddfwriaethol gyffredinol ei natur sy'n ymwneud â chymhwysedd y Cynulliad neu gymhwysedd Gweinidogion Cymru.'

1.2 Diben yr adroddiad hwn yw llywio dadl Cyfnod 1 y Cynulliad ar egwyddorion cyffredinol y Mesur arfaethedig a chyfnodau deddfwriaethol dilynol.

2. Ystyriaeth

2.1 Ar 30 Medi 2009, ystyriodd y Pwyllgor y Mesur Arfaethedig ynghylch Codi Ffioedd am Wasanaethau Gofal Cymdeithasol (Cymru) a chafodd dystiolaeth gan Gwenda Thomas AC, y Dirprwy Weinidog dros Wasanaethau Cymdeithasol.

3. Cefndir

3.1 Cyflwynodd Llywodraeth Cymru y Mesur Arfaethedig ynghylch Codi Ffioedd am Wasanaethau Gofal Cymdeithasol (Cymru) i'r Cynulliad ar 29 Mehefin 2009. Mae Pwyllgor Cyfnod 1 wedi cael ei sefydlu i ystyried egwyddorion cyffredinol y Mesur arfaethedig.

3.2 Mae'r Mesur Arfaethedig ynghylch Codi Ffioedd am Wasanaethau Gofal Cymdeithasol (Cymru) yn darparu ar gyfer cyflwyno trefn newydd a fydd yn sicrhau bod awdurdodau lleol ym mhob rhan o Gymru yn mabwysiadu ffordd fwy cyson o godi ffi ar ddefnyddwyr gwasanaethau am ddefnyddio gwasanaethau gofal cymdeithasol nad ydynt yn wasanaethau preswyl. Mesur galluogi yw'r Mesur yn

bennaf, a fydd yn caniatáu i'r darpariaethau manwl gael eu nodi mewn is-ddeddfwriaeth ac mewn canllawiau statudol.

4. Pwerau a Gweithdrefnau gwneud Is-ddeddfwriaethau

4.1 Mae'r Mesur arfaethedig yn cynnwys nifer o ddarpariaethau sy'n rhoi pŵer i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau a gorchmynion mewn cysylltiad â swyddogaethau penodol o dan y Mesur arfaethedig. Caiff y pŵer ym mhob achos ei arfer gan Weinidogion Cymru drwy offeryn statudol. Bydd y ddeddfwriaeth, gydag un eithriad, yn ddarostyngedig i'r **weithdrefn negyddol**. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn egluro mai'r rheswm dros hyn yw oherwydd natur yr is-ddeddfwriaeth, sy'n ymwneud yn bennaf â threfniadau ariannol a gweinyddol. Yr eithriad yw y bydd, o dan Adran 10 (3) a (4) (a) yn ddarostyngedig i'r **weithdrefn gadarnhaol** os yw'r is-ddeddfwriaeth yn ceisio diwygio Deddf Seneddol neu Fesur Cynulliad.

4.2 Mae'r darpariaethau canlynol yn cynnwys pwerau i wneud rheoliadau:-

Adran 2 (2): pŵer i wneud rheoliadau sy'n rheoli ac yn cyfyngu ar allu awdurdodau lleol i bennu ffi resymol. Mae isadran (3) yn cynnwys enghreifftiau o'r math o ddarpariaeth y gellir ei chynnwys mewn rheoliadau o dan yr adran hon. Mae hyn yn cynnwys darpariaeth ar gyfer pennu'r uchafswm y gall awdurdod lleol ei godi am wasanaeth arbennig neu am unrhyw gyfuniad o wasanaethau a darpariaeth ar gyfer pennu uchafswm o ran ffi fesul awr neu fesul wythnos.

Adran 3 (1): pŵer i wneud rheoliadau sy'n eithrio rhai categorïau penodol o bersonau rhag codi ffioedd neu wasanaethau.

Adran 4 (3) a (4): pŵer i wneud rheoliadau sy'n rheoli sut y bydd awdurdod lleol yn asesu modd rhywun.

Adran 4 (5) a (6): pŵer i wneud rheoliadau ynghylch pennu'r hyn sy'n rhesymol ymarferol i ddefnyddiwr gwasanaeth ei dalu, ar sail eu hasesiad modd.

Adran 5 (4) (e): pŵer i wneud rheoliadau i ychwanegu at y rhestr o wybodaeth a ddarperir ar gyfer y rhai y mae'r awdurdod lleol yn penderfynu codi ffi arnynt.

Adran 6 (1): pŵer i wneud rheoliadau ar gyfer adolygu penderfyniadau codi ffioedd a gaiff eu gwneud gan awdurdodau lleol ac mewn perthynas â'r adolygiad hwnnw.

Adran 10 (3): pŵer drwy orchymyn i wneud darpariaeth sy'n angenrheidiol neu'n gyfleus at ddibenion y Mesur, neu o ganlyniad i, neu er mwyn effeithio ar, unrhyw un o ddarpariaethau'r Mesur. Mae Adran 10 (4) yn darparu y gall gorchymyn o'r fath ddiwygio, diddymu neu ddirymu unrhyw ddarpariaeth o Ddeddf Seneddol, Mesur Cynulliad neu is-

ddeddfwriaeth. Pan fydd gorchymyn o'r fath yn diwygio Deddf Seneddol neu Fesur Cynulliad, bydd yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol.

Adran 11 (3): pŵer i Weinidogion Cymru wneud gorchymyn i gychwyn darpariaethau'r Mesur. Fel sy'n arferol ar gyfer gorchymynion cychwyn, ni fydd gweithdrefn yn berthnasol.

5. Materion a godwyd mewn tystiolaeth ac argymhellion y Pwyllgor

5.1 Holodd y Pwyllgor pam bod y Mesur arfaethedig yn rhoi pwerau i Weinidogion Cymru wneud Rheoliadau a Gorchymynion ac a yw hyn yn cyfyngu ar waith craffu a thrafodaethau mewn llawer o feysydd. Cred y Pwyllgor y dylid cynnwys mwy o fanylion ar wyneb y Mesur ac mae'n gwneud argymhellion i fynd i'r afael â hyn.

Adran 2: Uchafswm y ffioedd

5.2 Er bod y Pwyllgor yn derbyn y rhesymeg dros osod uchafswm ffi drwy reoliad gan y byddai angen ei ddiweddarau'n rheolaidd, holodd y Pwyllgor a ddylid cynnwys fformiwla dros gyfrif o'r uchafswm ffi ar wyneb y Mesur.

5.3 Wrth ymateb i hyn, dywedodd y Gweinidog:

'There is no formula as such. We are setting out a maximum charge of £50 for all services—that is the proposal..... However, if we were to use a formula and include it on the face of the proposed Measure, it would require another Measure to change it, which would complicate matters. It is far clearer and easier to rely on regulations to amend the maximum charge as and when necessary.'¹

5.4 Gwelodd y Pwyllgor dystiolaeth a gyflwynwyd gan Gynghrair Niwrolegol Cymru i Bwyllgor Deddfwriaeth Rhif 5, sy'n ystyried y Mesur. Roedd y dystiolaeth hon yn datgan:

'[We] expected the proposed Measure to either set a maximum charge or develop a formula that would be used to set charges. This would have given ... Assembly Members the ability to contribute to the debate as to what level of charges are reasonable for people wanting access to social care.'²

5.5 Nododd y Pwyllgor hefyd fod adran 2(3)(e) ar yr uchafswm ffi yn nodi 'o ran ffi a bennir o dan (c), sy'n nodi fformiwla ar gyfer penderfynu'r swm y mae'n rhaid ei ystyried fel mwyafswm rhesymol y ffi', felly cred y Pwyllgor y dylai fformiwla ar gyfer mwyafswm y ffi gael ei gynnwys ar wyneb y Mesur.

¹ Cofnod y Trafodion, paragraffau 49 a 53, 30.09.09

² Cynghrair Niwrolegol Cymru, tystiolaeth ysgrifenedig i Bwyllgor Deddfwriaeth Rhif 5, SCC21

Argymhelliad 1

Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod fformiwla ar gyfer cyfrif o'r uchafswm ffi yn ymddangos ar wyneb y Mesur. Nid yw'r Pwyllgor yn credu y byddai hyn yn cyfyngu ar allu Gweinidogion Cymru i bennu uchafswm o £50 yr wythnos ar ffioedd, gan y byddai'n bosibl gosod darpariaeth addas yn y Mesur i ddefnyddio fformiwla amgen i'r uchafswm ffi. Gan ystyried natur fframwaith yr adran, ynghyd â'r effaith ariannol y gallai ei gael ar y rhai sy'n derbyn gwasanaethau gofal cymdeithasol, mae'r Pwyllgor yn argymhell ymhellach y dylai unrhyw reoliadau a wneir o dan Adran 2 o'r Mesur fod yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol.

Adran 3: Y personau a'r gwasanaethau a gaiff eu heithrio o'r ffi

5.6 Cafodd y Gweinidog ei holi gan y Pwyllgor ynglŷn â pham nad yw manylion y personau a'r defnyddwyr gwasanaethau a gaiff eu heithrio o'r ffi yn ymddangos ar wyneb y Mesur. Gofynnodd y Pwyllgor hefyd a ddylai'r ddarpariaeth hon fod yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol er mwyn caniatáu i Aelodau'r Cynulliad Cenedlaethol gynnal trafodaeth arni.

5.7 Wrth ymateb i hyn, dywedodd y Gweinidog:

'...the ability to specify persons in respect of whom charging cannot be made has been left to the regulations. That is to allow for maximum flexibility in considering who those persons or groups should be..... We want maximum flexibility so that we can embrace as many groups and persons as possible, and to allow flexibility for this and future Governments.'³

5.8 Mae'r Pwyllgor yn nodi hefyd y dystiolaeth gan Gynghrair Niwrolegol Cymru, i Bwyllgor Deddfwriaeth Rhif 5, sy'n datgan:

'the proposed Measure as drafted would allow the current Welsh Minister or future Welsh Minister to exclude groups of people who the government believe to be special cases without this decision being fully consulted by the National Assembly for Wales.'⁴

³ Cofnod y Trafodion, Paragraff 60, 30.09.09

⁴ Cynghrair Niwrolegol Cymru, tystiolaeth ysgrifenedig i Bwyllgor Deddfwriaeth Rhif 5, SCC21

5.9 Mae'r Pwyllgor yn derbyn pryderon Cynghrair Niwrolegol Cymru ond yn nodi anghenion y Gweinidog o ran hyblygrwydd, felly mae o'r farn y dylid defnyddio'r weithdrefn gadarnhaol ar yr achlysur hwn.

Argymhelliad 2

Mae'r Pwyllgor yn derbyn rhesymau'r Gweinidog dros beidio â chynnwys manylion ar wyneb y Mesur ond, o ystyried ei fframwaith, mae'n argymhell y dylai'r ddarpariaeth o dan adran 3 sy'n caniatáu i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau i eithrio rhai personau a rhai gwasanaethau o dalu'r ffi fod yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol.

Adran 10: Gorchmynion a Rheoliadau

5.6 Mae natur fframwaith y Mesurau a gaiff eu cynnig gan Lywodraeth Cynulliad Cymru yn peri pryder cynyddol i'r Pwyllgor. Holodd y Pwyllgor a ddylai'r gyfres gyntaf o reoliadau a wneir o dan y Mesur, oherwydd natur fframwaith y Mesur hwn, fod yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol.

5.7 Wrth ymateb i hyn, dywedodd y Gweinidog nad oedd yn cytuno â hyn a bod yr un rheoliad sy'n ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol yn foddhaol ar gyfer y Mesur hwn.

Argymhelliad 3

O ystyried natur fframwaith y Mesur, ynghyd â'r effaith posibl y gallai ei gael ar y rhai sy'n derbyn gwasanaethau gofal cymdeithasol. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y gyfres gyntaf o reoliadau a wneir o dan y Mesur yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol.